

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД №: .РД-.762../.19.11....2015 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
за опазване на растителния вид
ЖЛЕЗИСТ ЛОПЕН
(*VERBASCUM PURPUREUM* (JANKA) HUB.-MOR.)
В БЪЛГАРИЯ
2015 – 2024 г.

СОФИЯ - 2015 г.

Планът за действие е разработен в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН в рамките на проект Life08NAT/BG/000279 „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: проф. д-р Димитър Пеев, ИБЕИ-БАН, e-mail: dpeev@bio.bas.bg

специалист Наталия Вълвовска-Попова, ИБЕИ-БАН, e-mail: natali@bio.bas.bg

СЪДЪРЖАНИЕ	СТР.
1. РЕЗИЮМЕ	5
2: УВОД	7
2.1. Основание за разработване на плана	7
2.2. Процес на разработване на плана	9
2.3. Цел на плана	10
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	10
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	10
4.1. Таксономия и номенклатура	10
4.2. Биология на вида	11
4.3. Разпространение	11
4.4. Състояние на популацията	12
4.5. Екология на вида	15
4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия	17
5: ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	17
5.1. Не подлежащи на управление фактори	17
5.2. Подлежащи на управление фактори	18
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	19
6.1. Опазване на местообитания	19
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	22
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазване	22
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ	23
7.1. Политики и законодателство	23
7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и местообитанията	24
7.3. Изследвания и мониторинг	24
7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията	24
за опазване на вида	
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	24
9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ	27
ДЕЙНОСТИ, ИНДИКАТОРИ	
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	30
10.1. Списък на използваните съкращения	31

10.2. Ползвана литература	32
10.3. Снимков материал на вида и неговите местообитания	34
10.4. Методика за оценка на популациите и находищата	39
10.5. План за мониторинг, Стандартен формуляр за мониторинг	40
10.6. Методика и Протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки	52
10.7. Карта на целевите находища на вида	56
10.8. Индикативна карта за находищата	57
10.9. Заповеди за обявяване на Защитена територия	58
10.10. Резултати от проведени научни изследвания	63

1. РЕЗЮМЕ

Разработването на Планове за действие за застрашени растителни и животински видове е един от основните подходи в природозащитната дейност у нас. Това е ефективен механизъм за осигуряването на запазването и устойчивото съществуване на ценни видове от флората и фауната.

Жлезистият лопен (*Verbascum purpureum* Janka Hub.-Mor.) е един от целевите видове, обект на Проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда LIFE+. Целта на този проект е да бъдат опазени уникални видове от българската флора, чиито популации се намират извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

Настоящият План за действие за Жлезистия лопен е разработен за срок от 10 години и е в съответствие с изискванията на Наредба № 5 от 01.08. 2003 г. на МОСВ, с цел да се създадат предпоставки за опазването и устойчивото управление на популациите от вида и неговите местообитания и да се съхрани като елемент от флористичното богатство на България.

Жлезистият лопен (*Verbascum purpureum* Janka Hub.-Mor.) е двугодишно тревисто растение. Цъфти юни-юли, плодоноси август-септември. Плодът е кутийка. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена. Той е един от редките видове от семейство Живеничеви (*Serophulariaceae*) с малобройни популации. Като вид с висока консервационна значимост *Verbascum purpureum* е включен в Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие, в Червения списък на растенията в България (2009) в Червената книга на Р. България том 1. Растения и гъби в категорията „Застрашен” [EN B2ab(ii,iii)]. По критериите на *IUCN Red Lists of Threatened Plants* е оценен като „Рядък” (R) в световен мащаб. Включен в Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция).

Географският ареал на Жлезистия лопен включва Източната част на Балканския полуостров (Източна България, Югоизточна Румъния, европейската част на Турция). В България видът е с ограничено разпространение и формира малочислени популации. Среща се в два флористични района - Черноморско крайбрежие (Дуранкулак, Шабла, част от находищата на вида са включени в защитена местност „Побити камъни”, ЗМ „Козя стена”, Камчийски пясъци, край Несебър), Тунджанска хълмиста равнина (Сакар-

в землището на с. Браница, местн. „Чешмата”, общ. Харманли и в землището на с. Българска поляна, общ. Тополовград, обл. Хасково. Разпространен е от 0 до 580 m надм.в. Характерен вид за крайбрежните и вътрешните неподвижни дюни.

Екземплярите от Жлезистия лопен в землището на с. Българска поляна се срещат всред култура от черен бор и млади (4-5 годишни) дъбове със силно осветление, на суха, варовита, камениста почва. Местообитанието е с антропогенен произход и не е било под никаква форма на защита, а екземплярите в землището на с. Браница, местността „Чешмата”, се срещат в ксеротермни тревни съобщества, по суха, припечна, песъчлива и камениста почва. Местообитанията се отнасят към включения в Приложение 1 на Закона за биологично разнообразие хабитатен тип 62A0 „Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества” в периферията на местообитание „91МО Балкано–Панонски церово-горунови гори“.

Двете местообитания (за сега) не са под директни заплахи. Потенциални заплахи са: разораване, инвестиционни намерения, горски мероприятия, паша, пожари. От естествените заплахи най-сериозна е прогресивното засушаване на зоната, в резултат от глобалните климатични промени. Популацията в землището на с. Българска поляна е в непосредствена близост до асфалтов път (4 m), а в местн. „Чешмата“ край с. Браница в близост до черни пътища и земеделски земи. Планът за действие ще бъде още една стъпка по отношение защитата на този ценен за българската флора вид.

За да се осигури опазването и устойчивото съществуване на индивидите на Жлезистия лопен са обявени две Защитени местности „Находище на Жлезист лопен“ в землището на с. Браница, общ. Харманли, обл. Хасково и в землището на с. Българска поляна, общ. Тополовград, обл. Хасково.

В Плана за действие са набелязани редица мерки за подобряване на природозащитния статус на вида в страната, по-важните от които са:

- Провеждане на дългосрочен мониторинг съгласно План за мониторинг на Жлезистия лопен;
- Периодично събиране и съхранение на семена в Националната семенна Генбанка в гр Садово;
- Проучване на числеността и площта на известни до момента популации на вида, както и на генетичната им изменчивост;
- Проучване на нови находища в райони с подходящи екологични условия;

- Проучване на възможностите за реинтродукция в находището при с. Българска поляна;

- Провеждане на информационни срещи с представители на местни власти, РИОСВ, природолюбители, НПО, училища за запознаването им с консервационния статус на вида и необходимостта от неговото опазване.

2. УВОД

2.1. Основания за разработване на Плана

Разработването и изпълнението на Планове за действие за опазване на застрашени растителни и животински видове е един от основните подходи в природозащитната дейност у нас и е залегнало в Закона за биологичното разнообразие в България.

Предпоставка за разработване на настоящия План за действие на Жлезистия лопен (*Verbascum purpureum* (Janka) Hub.-Mor.) е необходимостта да бъде запазен един рядък вид, с висока консервационна стойност, вид от българската флора, в отговор на националните и международни изисквания за опазване на биологичното разнообразие в България.

Във флората на България има растителни видове, чието съществуване е застрашено, тъй като техните популации са извън големите защитени територии. Малката площ и интензивното външно въздействие от страна на човека затрудняват протичането на естествените процеси. За да бъдат в добро състояние тези популации се нуждаят от поддържащи и (или) възстановителни действия. В този смисъл, концепцията за „растителните микрорезервати“ е подход за „*in situ*” опазване на малки по площ (до 20 ha) територии богати на ендемични, редки и (или) застрашени видове висши растения с единични находища. В микрорезерватите видовете и местообитанията са трайно защитени и се управляват въз основа на дългосрочен мониторинг, провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в местообитанията. Концепцията за растителните микрорезервати е създадена и приложена за първи път в област Валенсия, Испания, през 90^{те} години на XX в. Този подход се прилага успешно в Испания, Гърция, Словения, Египет. С настоящия проект и България се присъединява към тези страни.

Избрани за включване в Проекта са 47 редки, застрашени от изчезване растения от българската флора. Популациите на тези видове заемат около 1006 ha. Опазване на видове с критична ниска численост (*Astragalus physocalyx*, *Aethionema arabicum*), такива

с единични индивиди (*Eriolobus trilobata*), както и такива с многобройни популации, но с единствени в страната находища (*Tulipa pirinica*, *Orchis provincialis*, *Amygdalus webbii* и др.). 18 вида се отглеждат успешно в „*ex situ*” колекцията на Института и служат за “резерв” при нарушаване на баланса в естествените местообитания. За всички видове са разработени Планове за действие. Бъдещата работа по подържане на „Мрежата” е описана в главата „Стратегия”, където основен мотив е сътрудничество на всички нива на природозащитата у нас.

Разработването на План за действие за опазването на Жлезистия лопен (*Verbascum purpureum* Janka Hub.-Mor.) се основава на разпоредбите в Закона на биологичното разнообразие (чл. 52, ал. 2 и чл. 53, ал. 2), обн. ДВ, бр.77 от 9 август 2002 г.; Национален план за опазване на биологичното разнообразие 2005–2010 г., където сред мерките и подходите за постигане на целите на Плана, към поддържащите и възстановителните мерки е предвидено: „Разработване и изпълнение на планове за действие за редки и застрашени видове растения и животни”; Наредба №5 от 01.08.2003 г. за условията и реда за разработване на Планове за действие за растителни и животински видове във връзка с чл. 57 от Закона за биологичното разнообразие, обн. ДВ бр. 73 от 19.08.2003 г.; Задание от Министъра на околната среда и водите за разработване на План за действие за Жлезистия лопен, които е един от целевите видове и се осъществява в рамките на Проект “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (BulPlantNet – Life08NAT/BG/000279) по програмата на Европейския съюз за околна среда Lif+. (www.bulplantnet-bg.s-kay.com). Една от основните задачи на Проекта, свързана с опазването на ценни видове от българската флора, е разработването на Планове за действие.

Жлезистият лопен е вид с малочислени популации, ограничено разпространение и възпроизвеждане и отговаря на изискванията за видове, за които според посочените нормативни документи се предвижда разработване на План за действие – защитен вид от Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие, включен в Червения списък на висшите растения в България (2009), в Червена книга на Р. България, т.1. Растения и гъби, с категория „Застрашен”, в Световния съюз за защита на природата (IUCN) оценен като „Рядък” (R). Включен в Бернската конвенция.

2.2. Процес на разработване на плана

Възложител на Плана за действие е Министерството на околната среда и водите.

Изпълнител на заданието е екип от учени от Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, отдел “Растително и гъбно разнообразие и ресурси”, БАН.

Автори на Плана за действие са:

Димитър Пеев, ИБЕИ, БАН. (dpeev@bio.bas.bg)

Наталия Вълковска – Попова, ИБЕИ, БАН. (natali@bio.bas.bg)

Настоящият План за действие за опазване на Жлезистия лопен е подготвен в резултат на проведени теренни наблюдения и изследвания на авторския колектив (2010-2013 г.), ползуване на информация от литературни източници и научни публикации (Петрова, 2015), колекциите в хербариумите SOM, SO, SOA. При обработване и анализиране на събраната информация са провеждани консултации и обсъждания с експерти от МОСВ и РИОСВ Хасково и Стара Загора, Кметствата на с. Браница и с. Българска поляна, местни жители.

Планът за действие е подготвен в следната времева рамка

А. Разработване на Проект на Плана за действие

- Събиране и анализ на наличната информация за вида и местообитанията от литературни и хербарни данни. Мониторинг на находищата – 2010 г.;
- Теренни проучвания върху състоянието на екземплярите и местообитанието, определение на заплахите и пътя за намаляване на вредното им въздействие – 2010-2013 г.;
- Обсъждания и консултации с експерти от МОСВ и РИОСВ–2011-2013 г.;
- Подготовка на първи вариант на Плана за действие - 2013 г.;
- Допълнителна информация – 2013 г.

Б. Изготвяне на окончателния Проект на Плана за действие

- Внасяне на окончателния проект на Плана за действие в МОСВ - 2015 г.;
- Разглеждане на Проекта на Плана за действие от Националния съвет за биологично разнообразие – 2014 г.;
- Корекции и допълнения след обсъждане в НСБР – 2014 г.-2015 г.;
- Утвърждаване на плана от Министъра на околната среда и водите -2015 г.

2.3. Цел на Плана за действие

Целта на Плана за действие е да се създаде предпоставка за опазване и устойчиво управление на малочислените популации на растителния вид Жлезист лопен [*Verbascum purpureum* (Janka) Hub.-Mor.] във визираните местообитания в България.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС.

3.1. Природозащитен статус.

3.1.1. Национален природозащитен статус

Verbascum purpureum е вид от Червения списък на висшите растения в България с категорията „Застрашен“ [EN B2ab(ii,iii)] (Petrova, A. 2009) и в Червената книга на България т.1. Растения и гъби (Петрова, А. 2015). (<http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>).

3.1.2. Международен природозащитен статус

Включен в 1997 IUCN Red List of Threatened Plants като “рядък“ (R) и в Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернската конвенция).

3.2. Законов статус

Защитен вид, включен в Приложение №2 към чл. 6 и Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

Verbascum purpureum (Janka) Hub.-Mor., Neue Denkschr. Sweiz. Naturf. ges. 2 XXX VII (1971)125; Fergus., Fl. Eur III (1972)208; Б. Стефанова, Фл. Р. Бълг. X (1995)32; *Celsia purpurea* Janka, Term. Fuz. IV(1881)296; V. Glanduligerum Vel. Oster. Bot. Zeitschr. XXXIV (1884)424; Fl. Bulg. (1891)417; **Жлезист лопен**. Сем. Живеничеви (*Scrophulariaceae*).

Морфологично описание

Жлезистият лопен е двугодишно, тревисто, късо жлезистовлакнесто растение, от сем. Живеничеви – *Scrophulariaceae*. Едногодишните розетки с удължени, дълбоко перестонаделени листа. Цветоносните стъбла високи 100 (140) cm. Цветовете до 2,5 cm в диаметър, венчето жълто, тичинковите дръжки оранжеви с бели власинки, прашниците бъбрековидни. Плодът кутийка. Цв. VI–VII, пл. VIII–IX. Насекомоопрашващо се растение. Размножава се със семена, много малък процент от

поникналите растения оцеляват до цъфтеж и плодоносене. Видът е с много ограничено разпространение в страната – малобройни популации в 2 флористични района.

Ключови белези, по които видът се отличава от близкородствени видове

- Формата и назъбването на листата от приосновната розетка;
- Листата са пересто разделени, дяловете назъбени;
- Изцяло жлезистото покритие на стъблото и разклоненията - сиво пепеливо, късо жлезисто-влакнесто;
- Баграта и овласяването на тичинковите дръжки – дръжките оранжеви, с бели или бледо жълти папили.

4.2. Биология на вида

- *Биологичен тип* – двугодишно тревисто растение;
- *Жизнена форма* – хемикриптофит, хелиофит, ксерофит;
- *Опрашване* – насекомоопрашващ се вид;
- *Семенна продукция* – многобройни (до 50 семена в кутийка), дребни по < от 0,2 mm семена;
- *Кълняемост на семената* – висока, 90%;
- *Екологични изисквания*: плитки, каменисти, варовити почви с ограничено количество влага и много светлина;
- *Стопанско значение* – няма данни. Не се пасе. Не се събира;
- *Хромозомни числа* – не са известни данни за хромозомния брой.

4.3. Разпространение

4.3.1. Общо разпространение на вида

Географският ареал обхваща източните части на Балканския полуостров (Източна България, Югоизточна Румъния, европейската част на Турция).

4.3.2. Разпространение в страната

На територията на страната видът е локализиран в 2 флористични района – Черноморски и Тунджанска хълмиста равнина: Черноморско крайбрежие (Дуранкулак, Шабла, Козя река, местностите Побитите камъни и Камчийски пясъци, край Несебър), Тунджанска хълмиста равнина (Сакар-в землището на с. Браница, общ. Харманли и в землището на с. Българска поляна, общ. Тополовград, обл. Хасково (на разклона за с. Главан при т.н. „Малка Петолъчка”. 0-578 m надм.в. Характерен вид за крайбрежните и вътрешните неподвижни дюни, като се посочва за целия флористичен район.

4.4. Състояние на популациите

Видът е с ограничено разпространение в страната и формира малочислени популации. Плътноста на популациите, за които има данни, е много ниска, обикновено под 0,05 индивиди/m².

Наблюдаваните през различните сезони популации се развиват добре, индивидите достигат едновременно фазата на цъфтеж и плодоношение. Единични екземпляри имат вторичен цъфтеж с по един – два цвята през септември, още едно доказателство за субмедитеранската характеристика на зоната. Не са установени вредители и заболявания по растенията. Броят на цъфтящите индивиди в двете целеви популации варира в различни години. Популацията в землището на с. Българска поляна заема площ от 0,2 ha, и е с численост 20 вегетативни индивида и 10 цъфтящи през 2013 г. (През 2012 г. числеността е била 17 индивида, от тях 1 цъфтящ); 578 m надм.в. Популацията в землището на с. Браница, местн. „Чешмата“ заема площ от 2 ha с около 125 вегетативни и 60 цъфтящи индивида през 2013 г. (През 2012 г. числеността на популацията е била общо 97 индивида); 378 m надм.в.

4.4.1. Популация в землището на с. Българска поляна

GPS координати на контролната площадка

Контролна площадка	N	E	Надм. в.
№ 1	42. 01443	26.18402	571 m
	42.01423	26.18406	578 m
	42.01405	26.18415	577 m
	42.014880	26.18421	576 m
	42.014920	26.18418	578 m

4.4.2. Популация в землището на с. Браница местността „Чешмата“

GPS координати на контролната площадка

Контролна площадка	N	E	Надм. в.
№ 1	41.98855	26.08852	376 m
	41.98838	26.08837	378 m
	41.98860	26.08794	378 m
	41.98874	26.08860	370 m

Контролна площадка	N	E	Надм. в.
№ 2	41.98806	26.08775	377 m
	41.98877	26.08781	378 m
	41.98874	26.08758	376 m
	41.98886	26.08763	378 m
	41.98875	26.08768	375 m

4.4.3. Популация край езерото Дуранкулак.

Популацията е изградена от единични екземпляри намираща се в южния край на пясъчната ивица, която разделя морето от Дуранкулашкото езеро блато, на повърхностен сух пясък, в дълбочина овлажнен; при пълно слънчево огряване. Няма заплахи от естествен и антропогенен характер. Заемана площ – 2.02 ha. Брой на генеративните индивидите 64.

GPS координати

Център на популацията	N	E	Надм. в.
	43.66702	28.56497	1 m

4.4.4. Популация край Шабленското езеро

Популацията изградена от единични екземпляри, намираща се по пясъци между морето и южния край на езерото, на повърхностен сух пясък, в дълбочина овлажнен, при пряко слънчево огряване. Естествени заплахи няма. Има опасност от утъкване през плажния сезон от преминаващи и от нерегламентирано вадене на пясък. Жлезистия лопен заема площ от 0,01 ha, брой на генеративните индивиди 37.

GPS координати

Център на популацията	N	E	Надм. в.
	43.57266	28.58064	2 m

4.4.5. Популация „Камчийски пясъци“

Популацията изградена от групи индивиди – първата на 2 km на юг от устието на р. Камчия, на границата между морето и камчийския азмак на уплътнени повърхностно пясъци, овлажнени в дълбочина. На пълно слънчево огряване. Няма естествени и

антропогенни заплахи. Популацията заема площ от 0.05 ha (по протежение на залятата площ). Брой на на генеративните индивидите 59.

GPS координати

Център на популацията	N	E	Надм. в.
	43. 01805	27.88782	2 m

4.4.6. Популация „Козя река“

Популацията е изградена от единични индивиди намиращи се в ЗМ „Козя река“ в землището на с. Аспарухово, Варненско на малък хълм, на просветлено място в смесена дъбова гора (горуново-церово) на кафява горска почва и по периферията на гората, при пълно осветление.

GPS координати

Център на популацията	N	E	Надм. в.
	43. 16747	27.91517	90 m

4.4.7. Популация „Побити камъни“

Популацията се състои от 9 групи индивиди разположени в отделните групи на ЗМ „Побити камъни“ (Бановска, Слънчево - югоизток, Централна група, Странимировска, Западна кариера, Канарата, Белослав запад, Тетерлика, на пясъчливо камениста почва, при пълно слънчево греене. Заплаха от естествен произход е прогресивното засушаване. Антропогенни заплахи няма. Популацията заема площ около 3 ha. Общ брой индивиди 100-120.

В защитената местност „Побити камъни“ се срещат 4 световно застрашени вида (по Walter K.S. & Gillett K.J., 1998): заедно целевия вид жлезистия лопен (*Verbascum purpureum*), Борисовото поддрумиче (*Anthemis regis-borisii*), твърдолистната пясъчарка (*Arenaria rigida*) и къргъловидния карамфил (*Dianthus nardiformis*). От тези видове най рядка е твърдолистната пясъчарка (*Arenaria rigida*) за която Побити камъни са единственото място в страната, където се среща. Тя има находища в три от групите. Популациите в местностите Център юг и Слънчево югоизток са малобройни, изградени от 20 – 25 индивида, докато тази в Белослав запад е по многочислена и без съмнение е основна за опазването на този световно рядък и защитен вид.

Останалите три световно редки вида са представени с повече и по-многобройни популации. Борисовото подрумиче (*Anthemis regis-borisi*) и къртъловидния карамфил (*Dianthus nardiformis*), като правило изграждат добре обособени популации, докато тази на жлезистия лопен (*Verbascum purpureum*) обикновено е от разпръснати единични екземпляри. (Petrova, A. 1997; Филипова-Маринова, 2003 г.).

GPS координати

Център на популацията	N	E	Надм. в.
Южна част	43.22518	27.70672	5 m
Северна част	43.22818	27.70600	5 m
На север от шосето за Варна	43.22920	27.70588	6 m

4.4.8. Популация „Несебърски дюни“

Популацията (фрагмент от популацията) се състои от индивиди разположени в основата на дюнния комплекс между шосето за с. Равда и пътя за станцията на ВИФ, на преход между подвижен пясък и пясъчлива почва с умерена влажност, при пълно слънчево огряване. Заплаха от антропогенен тип е случайното утъпкване от плажуващи. Заемана площ от популацията 0,03 ha. Общ брой индивиди - 33.

GPS координати

Център на популацията	N	E	Надм. в.
	42.65379	27.71019	4 m

Проведените наблюдения през 2010 - 2013 г. показват, че високите температури и засушаването влияят на бутонизацията на вида с разлика от 10-тина дни по-ранен цъфтеж в границите на м. юни – м. юли. Популациите са в стабилно състояние.

4.5. Екология на вида

Жлезистият лопен се среща в ксеротермни тревни съобщества, привързан към сухи, припечни, пясъчливи (крайбрежни и вътрешни неподвижни дюни), преовлажнени и сухи пясъци, кафява горска почва, каменисти, варовити места, както и при подобни условия в култура от черен бор и дъбове (с. Българска поляна) и смесена широколистна гора, със силно осветяване.

- *Почви* - плитки, сухи, варовити, не ерозирани; пясъчливи, кафяви горски
- *Климат* – преходно средиземноморски;
- *Наклон* – с. Браница 2⁰, с. Българска поляна – 7-8⁰; останалите на заравнени терени, на морското ниво; при ЗМ „Козя река“ на малък хълм с 10-12⁰ наклон;
- *Изложение* – с. Браница местн. „Чешмата“ - на запад; с. Българска поляна - на изток; останалите популации също са на изток;
- *Растителни съобщества* – остатъци от смесени дъбови гори, дюнни съобщества.

Находището край с. Браница: част от флористичния състав на ксеротермна растителност съставена от *Quercus pubescens*, *Quercus cerris*, *Brachypodium pinnatum*, *Hordeum bulbosum*, *Euphorbia apios*, *Geranium columbinum*, *Xeranthemum annuum*, *Bromus toesiacus* и др. попада в „Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества” (код 62A0) в периферията на хабитат „Балкано-Панонски церово-горунови гори” (91M0).

При посочване на реалния брой на индивидите не се отчита обилие.

Собственост на земите в природните местообитания на вида в землището на с. Браница, общ. Харманли

Собственост в местообитанието на вида е: общинска.

По НТП: изоставена орна земя.

Собственост на земите и режим на ползване в района около находището

Собствеността на земите в района около находището в землището на с. Браница е: частна, общинска публична, обществени организации.

Режим на ползване в района: изоставена орна земя, полски път.

Собственост на земите в природните местообитания на вида в землището на с. Българска поляна, общ. Тополовград

Собственост в местообитанието на вида: държавна частна.

По НТП - дървопроизводителна горска площ.

Собственост на земите и режим на ползване в района около находището

В района около находището на с. Българска поляна собствеността е: общинска частна, държавна частна, общинска публична.

Режим на ползване в района – залесена горска територия, път IV клас, полски път.

Находището край с. Българска поляна: съдържа части от видоизменения тревен състав (поради залесяване с черен бор и дъб) съставена от *Chrysopogon grillus*, *Dichanthium ischaemum*, *Lathyrus sp.*, *Paliurus spina-christi*, *Pinus nigra*, *Rosa canina* и др.

Находището се намира в култивирана територия, която е била сходна по видов състав с тази на местообитание „Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества”. (62A0).

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

В процеса на разработване на Плана бе установена лабораторната кълняемост на семената. Въпреки дребния си размер (около 0,2 mm) бе установена 90% кълняемост. В *ex situ* колекцията на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, отдел Растително и гъбно разнообразие и ресурси, БАН са отгледани 75 индивида от семена, индивидите цъфтят и плодоносят с около 10 дни по-късно от тези в естествената популация. Това се дължи на по-ниските средни температури в София в сравнение с тези в с. Браница и с. Българска поляна. Поливният режим се отразява благоприятно и формират по-обилна листна маса при по-ниски стъбла. Не са установени вредители и заболявания по отглежданите индивиди.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

Землището на с. Българска поляна

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

Популацията на Жлезистия лопен е малочислена. Семената са с много малък едносперм, което ограничава репродукцията. Доминира вегетативното размножаване с розетки. Средна степен.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

Няма конкуриращи видове. Жлезистия лопен се развива в отворени растителни съобщества (насаждение). Ниска степен.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

Видът е приспособен към климата в тази зона и сега се развива нормално, но прогресивното засушаване е сериозна заплаха за Жлезистия лопен. Висока степен.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Не са установени такива.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

Популацията в местността край „Малката петолъчка” е под заплаха при евентуално прочистване на насаждението от черен бор и дъбове.

5.2.2. Пряко унищожаване

При проведените теренни наблюдения не бе констатирано пряко унищожаване на индивиди на Жлезистия лопен. Опастност има от пряко унищожаване при опожаряване на терена.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

Опожаряването ще окаже негативно влияние на популацията. Изсичане на дървета.

5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер

Реализирането на инвестиционни намерения в находището е потенциална заплаха, която може да причини необратими негативни последици както за вида, така и за неговите местообитания. Висока степен.

5.2.5. Случайни фактори

До момента не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популацията на Жлезистия лопен.

Землището на с. Браница, местн. „Чешимата”

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

Много нисък семенен размножителен потенциал. Популацията се поддържа от индивиди възникнали по вегетативен път. Висока степен.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

Съществува конкуренция с масово развиващи се тревисти видове житни; с развиващи се видове от къпина (Розоцветни). Средна степен.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

Видът е приспособен към условията, но прогресивното засушаване може да предизвика намаляване на площта и броя на индивидите. Много висока степен.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Има опасност при промяна на земеползването, тъй като територията е бивша земеделска земя. Ниска степен.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

Местообитанието е стабилно. Растителното съобщество е от субмедитерански тип. Ниска степен.

5.2.2. Пряко унищожаване

При теренните наблюдения не бе установено пряко унищожаване на индивиди на Жлезист лопен. Пряко унищожаване може да се получи при опожаряване на терена.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

Евентуално опожаряване, паша по време на вегетационния период, коситба. Средна степен.

5.2.4. Въздействие на социално – икономически фактори от управляем характер

Промяна в режима на ползване. Съществува потенциална опасност теренът да бъдат разоран и превърнат в земеделски култури, при което популацията на вида ще бъде унищожена. Средна степен.

5.2.5. Случайни фактори

Не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популацията на Жлезист лопен.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитанията на вида

6.1.1. В защитени местности

с. Браница

За опазване на Жлезистия лопен и неговите местообитания е обявена Защитена местност „Находище на Жлезист лопен” в землището на с. Браница, общ. Харманли, обл. Хасково със Заповед № РД – 21/11.01. 2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 9/2013 г.), с площ – 5 дка.

В границите на защитената местност се забранява:

1. Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
2. Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
3. Строителство, с изключение на дейности свързани с ремонт и реконструкция на съществуващи съоразения;
4. Внасяне на неместни видове;
5. Паша и бивакуване на животни;
6. Разораване и залесяване на местността;

с. Българска поляна

За опазване на Жлезист лопен и неговите местообитания е обявена Защитена местност „Находище на Жлезист лопен” в землището на с. Българска поляна община Тополовград, обл. Хасково със Заповед № РД – 35/16.01. 2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 14/2013 г. - 117,282 дка.). (<http://eea.government.bg/zpo/bg/>)

В границите на защитената местност се забранява:

1. Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
2. Строителство, с изключение на дейности свързани с ремонт и реконструкция на съществуващи съоразения;
3. Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
4. Сечи, с изключение на санитарни;
5. Залесяване;
6. Паша на домашни животни до месец юли;
7. Палене на огън.

Някои находища са в границите на защитени местности „Побити камъни“ и „Камчийски пясъци“ (бивша Защитена местност).

ЗМ „Побити камъни“ попада в землището на гр. Белослав, общ. Белослав, обл. Варна, обявена със Заповед No.РД-258 от 17.07.1995 г., бр. 69/1995 на Държавен вестник 258-1995 г. с площ 253.3 ha. Прекатегоризация със Заповед No.РД-817 от 23.08.2002 г., бр. 86/2002 на Държавен вестник 817-2002 г. Попада на територията на РИОСВ Варна.

Цели на обявяване:

1. Опазване на редки и защитени растителни и животински видове.

Режим на дейности:

1. Забранява се разкриване на кариери, провеждане на минно-геоложки и други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водния режим;
2. Забранява се всякакво строителство освен предвиденото по разработения устройствен проект на защитената местност;
3. Забранява се изземване на пясък, скални маси или отделни колони;
4. Забранява се замърсяване с битови и промишлени отпадъци;

5. Забранява се извеждане на сечи с изключение на отгледни и санитарни;
6. Забранява се залесяване на голините;
7. Забранява се късане или унищожаване на тревна, храстова и дървесна растителност, както и събиране на билки;
8. Забранява се ловуване.

По смисъла на Закона за биологичното разнообразие ЗМ „Козя река” Варненско, общ. Дългопол в землището на с. Аспарухово е обявена със Заповед РД-337/30.05.2006 г. на МОСВ (ДВ, бр. 57/2006 с площ 120.9 ha. Попада на територията на РИОСВ Варна.

Режим на дейности:

1. Забранява се строителството;
2. Забранява се ловуването в периода от 31 март до 15 август;
3. Забранява се увреждането на скални образувания;
4. Забранява се разкриването на кариери и провеждане на минно-геоложки дейности;
5. Забранява се замърсяването с отпадъци;
6. Забранява се извеждането на сечи, с изключение на отгледни и санитарни;
7. Забранява се залесяването с неместни дървесни видове;
8. Забраняват се промените в начина на трайно ползване на земята;
9. Забранява се паленето на огън;
10. Забранява се скалното катерене, алпинизмът и други екстремни спортове в периода от 1 март до 31 август.

6.1.2. В границите на НАТУРА зони

Находището в землището на с. Браница, общ. Харманли е в защитена зона BG0000212 „Сакар” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/ 2007 г. на Министерски съвет (обн., ДВ бр. 85/2007 г.), изменена със Решение №811/2010 г. на Министерски съвет (обн., ДВ бр. 96/2010 г.).

Находището в землището на с. Българска поляна, общ. Тополовград е в защитена зона BG0000212 „Сакар” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/ 2007 г. на Министерски съвет (обн., ДВ бр. 85/2007 г.), изменена със Решение №811/2010 г. на Министерски съвет (обн., ДВ бр. 96/2010 г.) и 33 BG 0002021 „Сакар”

за опазване на дивите птици, включена в списъка от защитени зони със Заповед № РД-758 от 19 август 2010 г. (Обн., ДВ бр. 72 от 14.09.2010 г.). Видът е защитен, съгласно Закона за биологичното разнообразие.

Популацията в мест. „Побити камъни“ в землището на гр. Белослав, общ. Варна попада в границата на ЗЗ НАТУРА 2000, BG0000132 „Побити камъни“ по смисъла на Закона за биологичното разнообразие за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с решение 122/02.03. 2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 21/09.03/2007 г.

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- Видът е оценен като Застрашен (EN) на национално ниво. Включен в Червената книга на Р. България т.1. Растения и гъби. По критериите на *IUCN Red Lists of Threatened Plants* е оценен като „Рядък“ (R) в световен мащаб. Включен в Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернската конвенция). Балкански субендемит.

- Инвентаризация на находищата и оценка на състоянията им;
- Установяване на реални и потенциални заплахи;
- Обявени две Защитени местности за опазване на находищата на вида;
- Провеждане на дългосрочен мониторинг по показателите от “Формуляр за мониторинг на висши растения“ в съответствие с НСМБР и показателите от разработените Допълнителни формуляри;
- Изготвен е дългосрочен (10 годишен) План за мониторинг на Жлезист лопен (Приложение 5);
- Изготвен е настоящият План за действие за опазване на вида.

6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- Проведени са информационни срещи с местните власти в община Харманли и община Тополовград, кметовете на с. Браница и с. Българска поляна, РИОСВ Хасково, ИАГ, еколози, експерти от РИОСВ Стара Загора, горски стопанства, учители по биология, заинтересовани лица и др. с цел информирането им за консервационната значимост на вида и необходимостта от опазването му;
- Поставени са информационни табели пред кметствата на с. Браница и с. Българска поляна;

- Раздадени са информационни материали за целите и задачите на визираните Защитени местности в кметствата и в РИОСВ Хасково и РИОСВ Стара Загора;
- Проведен е заключителен семинар в гр. Хисаря с 80 души участници експерти от МОСВ, ИБЕИ, БАН и заинтересовани страни за представяне резултатите и Стратегията на Проекта;
- Проведена е пресконференция за дейността и резултатите по Проекта в БТА за медиите.
- Отпечатана е научно-популярна книга: Пеев, Д. и др. 2014. *„Пилотна мрежа от малки защитени местности за опазване на редки растения в България;*
- Направени са и два DVD филма. Двадесет минутен филм представя теренната работа, „*ex situ*” колекциите, партньорствата на различни нива. Има и двеминутен филм – кратка версия;
- Публикувана е информация за вида и местообитанието в интернет страницата на Проект *„Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати”*.
(www.bulplantnet-bg.s-kay.com).

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

Конкретни действия и график за реализацията им е показан в част 9 „Бюджет и график за реализирането на набелязаните дейности, индикатори”. Приоритетни действия са ежегодно наблюдение на находища на Жлезистия лопен при с. Браница и с. Българска поляна и вземане на необходимите природозащитни мерки при необходимост.

7.1. Политики и законодателство

- Съобразно съществуващите условия в страната предвидени са мерки при провеждане на процедури по ОВОС/ЕО на инвестиционни предложения да се прави и оценка на въздействието им върху популацията и местообитанието на вида, да се вземат предвид препоръките в Плана за действие за опазване на вида;
- Маркиране на границите на двете защитени местности „Находище на Жлезист лопен” в землищата на с. Браница, общ. Харманли и с. Българска поляна, общ. Тополовград.

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и местообитанията му

7.2.1. *In situ* и *ex situ* опазване на популациите от Жлезист лопен

- Периодично събиране и съхранение на семенен материал в Националната семенна Генбанка в гр. Садово;

- Събрани семена от популацията в местн. „Чешмата” в землището на с. Браница. Засадени и отгледани успешно 75 индивида от Жлезистия лопен в „*ex situ*“ колекцията на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания към БАН, като евентуален „резерв“.

Не са необходими адаптивни и смекчаващи мерки.

7.3. Изследвания и мониторинг

- Извършване на периодичен мониторинг на популациите съгласно План за мониторинг на Жлезист лопен;

- Проучване на други находища в райони с подходящи екологични условия;

- Проучване на числеността и площта на всички известни до момента популации на вида;

- Наблюдения за влиянието на климатичните промени върху фенологията и адаптивните способности на растенията;

- Проучване на възможностите за реинтродукция в находището при с. Българска поляна.

7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- Провеждане на периодични срещи с местната общност, местни природолюбители и др., с цел запознаването им с конзервационния статус на вида, тенденциите и необходимостта за опазването му;

- Издаване на информационни материали (плакати, брошури, видеофилм) за вида;

- Разпространение на печатни информационни материали всред местната общност (книга, дигитални, 20 мин. DVD филм за популяризиране на 47 вида 61 Защитени местности и едноминутен филм, кратка версия).

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикаторите за изпълнението дават възможност да се оцени степента на успешното прилагане, ефективността на действията за постигане (и) или подържане на

благоприятен консервационен статус на вида. Мониторингът се извършва ежегодно, в най-подходящия сезон и състояние на популациите. Най-информативните индикатори са промените в числеността и заеманата площ. На петата и десета година се прави от независим експерт. В случай на съществена промяна в обстоятелствата се прави „Актуализация“ на Плана за действие.

Индикатори за изпълнението и ефекта на набелязаните дейности

Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
Оценка на степента на изпълнение на Плана			
100 % изпълнение на дейностите от Плана	% изпълнени дейности от Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в Плана средства са усвоени	% изразходени средства от предвидените за съответната година	всяка година	МОСВ
Изпълнение на дейности за повишаване обществената информираност относно опазване на вида	% изпълнени дейности за повишаване на обществената информираност	на всеки 3 години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Площ на популацията	на 3 години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Числеността на популациите се запазва или нараства	Брой индивиди в площадките за мониторинг	на 3 години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Липсват видими нарушения в местообитанията	Констатирани нарушения в местообитанията	всяка година	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

Дейности	Отговорни институции/ партньори	Период на изпълнение на дейностите											Източници на финансиране
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	общо лева	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I. Цел: Политики и законодателство													
1. При провеждане на процедури по ОВОС/ЕО на инвестиционни предложения да се прави и оценка на евентуалното въздействие на инвестиционните предложения върху популациите и местообитанията	РИОСВ Хасково, Стара Загора, Варна и Бургас		+	+	+	+	+	+	+	+	+		Не е необходимо финансиране
2. Маркиране на границите на двете ЗМ „Находище на Жлезист лопен” в землищата на с. Браница, общ. Харманли и с. Българска поляна, общ. Тополовград	РИОСВ Хасково и РИОСВ Стара Загора		1000 л	1000 лв								2000 лв	РИОСВ Хасково и РИОСВ Стара Загора, МОСВ
II. Цел: Укрепване на научната основа за ефективното опазване на вида													
1. Проучване на нови находища в райони с подходящи екологични условия	ИБЕИ - БАН			2500 лв	2500 лв							5000 лв.	Проект на ИБЕИ, БАН, РИОСВ, други източници
2. Проучване на числеността и площта на известни до момента популации на вида, както и на генетичната им изменчивост.	ИБЕИ – БАН			6000 лв.	6000 лв.							12000 лв.	Проекти на ИБЕИ, БАН

3. Наблюдения влиянието на климатичните промени върху фенологията и адаптивните способности на растенията	ИБЕИ – БАН			1000 лв.			1000 лв.			1000 лв.		3000 лв.	Проект на ИБЕИ, БАН	
III. Цел: Мониторинг на вида														
1. Дългосрочен мониторинг на представителни популации в страната	РИОСВ Хасково, Стара Загора, Варна и Бургас		4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	4000 лв.	36000 лв.	РИОСВ Хасково, Стара Загора, Варна, Бургас - МОСВ
IV. In-situ и Ex-situ опазване на вида														
1. Отглеждане на живи индивиди, като евентуален генетичен резерв в „ex situ“ колекцията при ИБЕИ-БАН отдел РГРР и в Ботаническата градина към БАН	ИБЕИ-БАН	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		Не е необходимо финансиране	
2. Проучване на възможностите за реинтродукция в находището при с. Българска поляна	ИБЕИ-БАН			1000	1000	1000							3000 лв.	Проект на ИБЕИ, БАН
3. Периодично събиране и депозиране на семена за Националната семенна Генбанка гр. Садово от представителни проби от избрани популации в страната	ИБЕИ – БАН			1800 лв.			1800 лв.			1800 лв.			5400 лв.	ИБЕИ-БАН, Други източници
V. Цел: Повишаване на информираността на местното население														
1. Разяснителна и информационна дейност сред местните жители, НПО, училища, работни срещи с кметове и др. за опазване на вида и неговите местообитания в страната	ИБЕИ – БАН НПО			1200 лв.			1200 лв.			1200 лв.			3600 лв.	Проект на ИБЕИ-БАН НПО

3. Изготвяне на 2 DVD филма - 20 мин. и 2 мин. за популяризиране на видовете от Проекта и Защитените територии – обект на Проект Life08NATBG279	ИБЕИ-БАН	+											ИБЕИ-БАН,
4. Разпространение на печатни материали, информационни кампании с природозащитна цел	ИБЕИ-БАН РИОСВ, МОСВ, НПО, доброволци		+	+	+								ИБЕИ-БАН, РИОСВ, НПО
5. Публикуване на информация в електроните и печатни медии в региона, в Интернет страницата на Проекта, РИОСВ, МОСВ	ИБЕИ - БАН		+	+	+	+	+	+	+	+	+		Не е необходимо финансиране
Общо:												70000 лв	

* Посочените източници са индикативни и средства могат да се търсят и от други източници

ПРИЛОЖЕНИЯ

№		Стр.
1	Списък на използваните съкращения	27
2	Ползвана литература	29
3	Снимков материал на вида и неговите местообитания	30
4	Методика за оценка на индивидите и находищата	35
5	Планове за мониторинг. Стандартен формуляр за мониторинг на висши растения /ИАОС/	36
6	Методика за събиране, съхранение и предаване на семена в Националната семенна Генбанка в гр. Садово	49
7	Карта на известните находища на вида	53
8	Индикативна карта за находищата	54
9	Заповеди за обявяване на Защитени територии	55
10	Резултати от проведените изследвания	60

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЗМ – Защитена местност

ИАГ – Изпълнителна агенция по горите

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

ИБЕИ – Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

НПО – Неправителствена организация

НСБР – Национален съвет за биологично разнообразие

НСМБР – Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие

ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

ОВОС – Оценка за въздействието върху околната среда

ЕО – Екологична оценка

ОС – Оценка за съвместимост (със защитени зони по НАТУРА)

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

IUSN – Световен съюз за защита на природата

SOM – Хербариум висши растения, ИБЕИ, БАН

SO – Хербариум на СУ Св. „Климент Охридски”, биологически факултет

SOA – Аграрен университет гр. Пловдив

Приложение 2

ПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Велев, С.** 2002. Климатично райониране. – В: **Копралев, И. и др.** (ред.), География на България. 155-156. ФорКом, София.
- Делипавлов, Д. & Чешмеджиев, И.** 2003. Определител на растенията в България. Изд. Аграрен университет, Пловдив.
- Закон за биологичното разнообразие в България** 2007. ДВ 94/16.11. 2007 г.
- Методиката за мониторинг** на висши растения, утвърдена в рамките на НСМБР. (Според методическите указания на Заугольнова и др. (1993) и (Ryttäri & al., eds. 2003) (<http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr>))
- Петрова, А. S.** 2015. *Verbascum purpureum* (Janka) Hub.-Mor. – В: **Пеев, Д.** и др. (ред), Червена книга на Р. България. т.1. Растения и гъби. ИБЕИ-БАН & МОСВ, София. Линк към електронното издание: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>.
- Стоянов, Н., Стефанов, Б., Китанов, Б.** 1967. Флора на България. Изд. 4, т. 2. Наука и изкуство, София.
- Стефанова-Гатева, Б.** 1995. *Verbascum* L. - В: **Кожухаров, Ст. & Кузманов, Б.** (ред.) Флора на Р. България. т. 10. Стр. 26-100. Академ. изд. „Проф. Марин Дринов”, София.
- Филипова-Маринова, М. & Петрова, А.** 2003. Ботаническа характеристика на Природната забележителност “Побити камъни”. – Известия на Народния музей Варна, **34-35** (49-50): 339-369.
- Petrova, A.** 1997. Rare plants in “Pobiti kamani” protected areas. – *Bocconea* **5** (2): 461 - 464.
- Petrova, A.** 2009. *Verbascum purpureum* (Janka) Hub.- Mor. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – *Phytol. Balcan.*, 15 (1): 81.
- Stojanoff, N., Kitanoff, & Weltshev, W.** 1955. Floristisches Material aus den Ostrhodopen. – *Izv. Bot. Inst. (Sofia)*, **4**: 111 - 117 (in Bulgarian).
- Walter, K.S. & Gillett, H. J.** (eds), 1998. 1997 IUCN red List of Threatened Plants. IUCN, The World Conservation Union, Gland & Cambridge.
- IUCN.** 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge, UK.

Приложение 3

Снимки на *Жлезист лопен* и неговите местообитания

Местообитанието на *Verbascum purpureum* в землището на с. Браница

Поставени информационни табели за вида в с. Браница

Местообитанието на *Verbascum purpureum* в землището на с. Българска поляна

**Монтиране на информационна табела за вида
в с. Българска поляна**

МЕТОДИКА

за оценка на популациите и находищата на растителния вид Жлезист лопен (*Verbascum purpureum*) (Janka) Hub.-Mor.

За оценка състоянието на популациите и находищата в периода на прилагане на Плана за действие (2015–2024 г.) ще бъде използвана Методиката, разработена в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Тази Методика се разработва на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на висши растения, утвърдена в рамките на НСМБР. (<http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr>)

По време на разработване на плана за действие, в периода 2011–2013 г., данните от провеждания мониторинг са събирани, следвайки гореспоменатата Методика за мониторинг на висши растения, като са отчитани основните популационни параметри (според методическите указания на Заугольнова и др. (1993) и (Ryttäri & al., eds. 2003) в Полевия формуляр за набиране на първични данни.

ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ

на *Verbascum purpureum* (Janča) Hub.-Mor. (Жлезист лопен)
в с. Българска поляна и с. Браница

Разработили: Димитър Пеев и Наталия Вълковска – Попова, ИБЕИ към БАН

Жлезистият лопен (*Verbascum purpureum* Janča Hub.-Mor.) е един от целевите видове, обект на Проекта „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда Life+. Целта на този проект е да бъдат опазени уникални видове от българската флора, чиито популации се намират извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

1. Цел на мониторинга

- 1.1. Установяване на състоянието на популацията и нейната динамика
- 1.2. Оценка и приоритизиране на неблагоприятните въздействия върху вида и неговото местообитание и предприемане на адекватни мерки за тяхното минимизиране.
- 1.3. Запазване размера на популацията на вида и естественото състояние на неговото местообитание.

2. Обща информация за вида

Жлезистият лопен е двугодишно тревисто растение, късо жлезистовлакнесто от сем. Живеничеви (*Scrophulariaceae*). Цветоносните стъбла високи 100 (140) cm. Цветовете до 2,5 cm в диаметър, венчето жълто, тичинковите дръжки оранжеви с бели власинки, прашниците бърбековидни. Плодът кутийка. Цв. VI–VII, пл. VIII–IX. Насекомоопрашващо се растение. Размножава се със семена. Много малък процент от поникналите растения оцеляват до цъфтеж и плодоносене.

2.1. Природозащитен статус:

Verbascum purpureum (сем. *Scrophulariaceae*) е вид с много ограничено разпространение в страната с малобройни популации в два флористични района. Поради консервационната му стойност той е включен в Приложение 3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие и в Червената книга на Р. България, т.1. Растения и гъби, (Петрова, 2015) с категория „Застрашен“ [EN B2ab(ii,iii)]. По критериите на IUCN е оценен като „Рядък вид“ (R) в световен мащаб.

2.2. Общо разпространение

Географският ареал на вида обхваща източната част на Балканския полуостров (Източна България, Югоизточна Румъния, европейската част на Турция).

2.3. Разпространение в България

Видът е разпространен в два флористични района в България - Черноморско крайбрежие (Дуранкулак, Шабла, част от находищата на вида са включени в защитена местност „Побитите камъни“, защитена местност „Козя река“, Камчийски пясъци, Несебър), Тунджанска хълмиста равнина (Сакар в землището на с. Браница, общ. Харманли и в землището на с. Българска поляна, общ. Тополовград, обл. Хасково. 0-578 m надм.в. Характерен вид за крайбрежните и вътрешните неподвижни дюни.

2.4. Местообитания на вида

Находището на Жлезистия лопен в землището на с. Браница се среща в ксеротермни тревни съобщества, по сухи, припечни, песъчливи и каменисти места, а това при с. Българска поляна обитава участъци от култура от чер бор и дъб със силно осветление.

2.5. Основни заплахи за вида

Повечето от находищата се намират в непосредствена близост до курортни зони (Несебър, устието на р. Камчия), където съществуват реални заплахи за тяхното унищожаване.

В последните десетилетия най-значимо е унищожаването на популациите в резултат на туристическата инвазия със съпътстващото строителство.

Находището на *Verbascum purpureum* край с. Българска поляна се намира на 4-5 m от асфалтов път, а край с. Браница местн. “Чешмата” се намира в тревно съобщество, в

близост до черени пътища от северозапад. Провеждане на горскостопански мероприятия, пожар, нерегламентирана паша, прогресивно засушаване, разораване са потенциални заплахи, които биха повлияли негативно на вида и местообитанието. Това създава предпоставка за спешни консервационни мерки за Жлезистия лопен.

3. Методика за извършването на мониторинга

В методично отношение се спазват правилата и условията предписани от НСМБР и като основа е приложен „Формуляр за мониторинг на висши растения”.

Акцентът е върху отчетната единица: индивиди, група индивиди, популация, група популации, периодите на наблюдения, както и броя на контролните площадки. Заплахите за наблюдавания вид и местообитанието му се отчитат по формуляра на НСМБР. За всяка популация се попълва формуляр. Всички данни, които ще бъдат събрани са напълно съвместими с Националната система за мониторинг и ще бъдат предоставени и използвани от ИАОС.

3.1. Място за извършване на мониторинга

Мониторингът на *Verbascum purpureum* (Жлезист лопен) се извършва на територията на двете Защитени местности намиращи се в землищата на с. Българска поляна, общ. Тополовград и с. Браница, общ. Харманли, обл. Хасково.

3.2. Отчетна единица: отделно тревисто растение.

3.3. Периоди на наблюдение: 2 пъти годишно – средата на юли (*фаза на цъфтеж*) и септември (*фаза на плодоносене*).

3.4. Брой контролни площадки, площ и GPS координати

В землището на с. Българска поляна е заложена една постоянна мониторингова площадка, с размери 4×4 m (общо 32 m²). Разположението на площадката е съобразено с пространствената структура на популацията, така че да обхване по-голямата част от индивидите. При всяко посещение се отчитат, както показателите за наблюдение в контролната площадка, така и на местообитанието.

В землището на с. Браница са заложени две постоянни мониторингови площадки, с размери 4×4 m (общо 16 m²). Разположението на площадките е съобразено с пространствената структура на популацията, така че да обхване по-голямата част от

индивидите. При всяко посещение се отчитат, както показателите за наблюдение на контролната площадка така и на местообитанието.

3.4.1. Популация в землището на с. Българска поляна

GPS координати на контролната площадка

Контролна площадка	N	E	Надм. в.
№ 1	42. 01443	26.18402	571
	42.01423	26.18406	578
	42.01405	26.18415	577
	42.014880	26.18421	576
	42.014920	26.18418	578

3.4.2. Популация в землището на с. Браница местността „Чешмата”

GPS координати на контролните площадки

Контролна площадка	N	E	Надм. в.
№ 1	41.98855	26.08852	376
	41.98838	26.08837	378
	41.98860	26.08794	378
	41.98874	26.08860	370

Контролна площадка	N	E	Надм. в.
№ 2	41. 98806	26.08775	377
	41. 98877	26.08781	378
	41.98874	26.08758	376
	41.98886	26.08763	378
	41.98875	26.08768	375

Необходим човешки ресурс, оборудване и финансови средства за осъществяване на мониторинга за период от 10 години

Мониторингът се извършва от 1 експерт от РИОСВ Хасково и 1 експерт от РИОСВ Стара Загора.
Необходимите средства се осигуряват от РИОСВ (МОСВ).

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2015	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2016	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2017	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2018	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2019	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2020	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2021	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ))
2022	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2023	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
2024	1 дни през юни + 1 дни през юли за двата РИОСВ x 1 експерт 4 дни × 2 експерта × 10 лв дневни = 40 лв пътни за 4 наблюдения × 80 лв = 320 лв материали и оборудване: 60 лв	1 експерт от РИОСВ Хасково 1 експерт от РИОСВ Стара Загора	420 лв. От РИОСВ Хасково РИОСВ Стара Загора (МОСВ)
Общо:	Разходи за мониторинг на <i>Verbascum purpureum</i> (Жлезист лопен) за периода 2015-2024 г.		4200 лв.

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ
ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИСШИТЕ РАСТЕНИЯ

Вид (латинско име): <i>Verbascum purpureum</i> (Janka) Hub.-Mor. - Жлезист лопен			
Дата	Начален час / Краен час на наблюдението	Място [отбелязва се конкретното място на находището, местност]	
05.07.2013 г	9:30 ч. / 18.30	Землището на с. Браница местн. „Чешмата”	
ЕКАТТЕ	Населено място	Област	Община
06080 ☐	с .Браница	Хасково	Харманли
NUTS код ☐	РДГ ☐	РИОСВ ☐	(ДГС) Държавно Горско Стопанство ☐
		Хасково	
Държавно Ловно Стопанство (ДЛС) ☐		Отдел ☐	Подотдел ☐
Пробна площадка		Биогеографски регион ☐	GPS координати (WGS 84) (централна точка)
4 km. западно от с.Браница		Алпийски	
Надморска височина		Континентален +	Longitude: 41.98838; 41.98806
378 m надм.в.		Черноморски	Latitude: 26.0837; 26.08775
Мястото попада в: ☐ [ако мястото попада в ЗТ, се отбелязва името]			
Защитена територия по ЗЗТ:		име	
Национален парк	ОУ:	Отдел:	ПУ: Подотдел:
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност	ЗМ "Находище на Жлезист лопен"		
Други защитени територии:		име	
Корине място			
ОВМ			
Натура 2000	ЗЗ "Сакар" (BG0000212) по Директивата за местообитанията 92/43/ЕЕС.		
Рамсарско място			
Вид ползване на земята: изоставена орна земя			
Собственост на земята: стопанисвана от общината			
Екип:	Наблюдатели	Институция	
1.	Димитър Пеев	ИБЕИ-БАН	
2.	Наталия Вълвовска	ИБЕИ-БАН	
3.	Владимир Трифонов	РИОСВ-Хасково	
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]
Туристически пътеки			

Горски пътища	да	На 10 м. от северозападната граница	
Потоци			
Реки			
Обработваеми места			
Населени места			
Постройки			
Пътища			
Флористичен район: [подчертава се] Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, <u>Тунджанска хълмиста равнина</u> , Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се] дърво, храст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация		+	
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене			
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
GPS координати на популацията (WGS 84): Longitude 41.98838 ; 41.98806 Latitude : 26.08837; 26.08775			
Longitude	Longitude	Longitude	Longitude
Latitude	Latitude	Latitude	Latitude
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, <u>SW</u>		Форма на релефа: равнинна	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
1–5°	+	силикат	
6–10°		варовик	+
11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	

21–25°		неразкрито		
26–30°		друга основна скала:		
Почва:				
Тип:	[отбелязва се с +]	Мощност:	[отбелязва се с +]	
смолници		плитки	+	
метаморфни		средномощни	+	
черноземи	+	мощни		
файоземи		Ерозия:	[отбелязва се с +]	
лесивирани		неерозирано	+	
планосоли		слабо ерзирано		
жълтоземи		силно ерозирано		
торфенисти				
Влажност:	[отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
сухи	+	преовлажнени		
умерено влажни		заливни		
влажни		с променлива влажност		
Категория природно формирование:			[отбелязва се с +]	
Морски местообитания				
Крайбрежни местообитания				
Блата, торфища и мочурища				
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей				
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества				+
Гори, горски и други залесени територии				
Скални местообитания				
Общо проективно покритие на растителността в %: 98				
Тип растителност:			[отбелязва се с +]	
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип				
Степна растителост				
Бореално-планинска растителост				
Аркто-алпийска растителост				
Средиземноморска растителост преходна				+
Водна растителост				
Проективно покритие на дървесните видове в %: 2				
№	Дървесни видове (латинско име)			
1.	<i>Quercus pubescens</i>	3.		
2.	<i>Quercus cerris</i>	4.		
Проективно покритие на храстите в %: 5				
№	Храсти (латинско име)			
1.	<i>Crataegus monogyna</i>	4.		
2.	<i>Rosa canina</i>	5.		
3.	<i>Rubus idaeus</i>	6.		

Проективно покритие на тревистите видове в %: 91			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Brachypodium pinnatum</i>	5.	<i>Xeranthemum annuum</i>
2.	<i>Hordeum bulbosum</i>	6.	<i>Bromus moesiacus</i>
3.	<i>Euphorbia apios</i>	7.	
4.	<i>Geranium columbinum</i>	8.	
№	Други конзервационно значими видове (латинско име)		
1.		3.	няма
2.		4.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		2.	
Площ на популацията в ха 0,2 ха			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m ²):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
	0.00025	0.00011	0.00036
Проективно покритие на наблюдавания вид в %: 0,8			
Брой отчетни площадки: 2			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.		няма	
2.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	Пожари от естествен произход	10	
2.	Косене по време на вегетация	30	
3.	Паша	20	
4.	Глобално затопляне на климата	20	
5.	Разораване	20	
6.			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена Защитена местност		
2.	Изработен План за мониторинг		
3.	Изработен План за действие за опазване на вида		
4.	Засадени семена в експерименталната площ на Института, отгледани успешно 75 индивида		
Бележки: Видът не е познат на местното население.			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			+

**НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ
ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИСШИТЕ РАСТЕНИЯ**

Вид (латинско име): <i>Verbascum purpureum</i> (Janka) Hub.-Mor. - Жлезист лопен			
Дата	Начален час / Краен час на наблюдението	Място [отбелязва се конкретното място на находището, местност]	
06.07.2013 г	9:30 ч. / 18.30	Землището на с. Българска поляна	
ЕКАТТЕ	Населено място	Област	Община
07346 ☐	с.Българска поляна	Хасково	Тополовград
NUTS код ☐	РДГ ☐	РИОСВ ☐	(ДГС) Държавно Горско Стопанство ☐
		Хасково	
Държавно Ловно Стопанство (ДЛС) ☐		Отдел ☐	Подотдел ☐
Пробна площадка		Биогеографски регион ☐	GPS координати (WGS 84) (централна точка)
		Алпийски	
Надморска височина		Континентален +	Longitude: 42.014920
578 m надм.в.		Черноморски	Latitude: 26.18418
Мястото попада в: ☐ [ако мястото попада в ЗТ, се отбелязва името]			
Защитена територия по ЗЗТ:	име		
Национален парк			ПУ:
	ОУ:	Отдел:	Подотдел:
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност	ЗМ "Находище на Жлезист лопен"		
Други защитени територии:	име		
Корине място			
ОВМ	зона "Сакар" (BG0002021)		
Натура 2000	зона "Сакар" (BG0000212)		
Рамсарско място			
Вид ползване на земята: Дървопроизводителна горска площ			
Собственост на земята: Държавна частна			
Екип:	Наблюдатели	Институция	
1.	Димитър Пеев	ИБЕИ-БАН	
2.	Наталия Вълковска	ИБЕИ-БАН	
3.	Владимир Трифонов	РИОСВ-Хасково	
Наличие в близост до находището на:		да / не	Разстояние до находището [в м]

Туристически пътеки	не		
Горски пътища	не		
Потоци	не		
Реки	не		
Обработваеми места	не		
Населени места	не		
Постройки	не		
Пътища	да	4 m от асфалтов път	
Флористичен район: [подчертава се] Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, <u>Тунджанска хълмиста равнина</u> , Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се] дърво, храст, храстче, отделно тревисто растение , туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите		+	
Зрели плодове/спорангии		+	
Няма признаци на генеративни органи			
GPS координати на популацията (WGS 84): Longitude 42.01443 Latitude : 26.18402			
Longitude 42.01423	Longitude 42.01405	Longitude 42.014880	Longitude 42.014920
Latitude 26.18406	Latitude 26.18415	Latitude 26.18421	Latitude 26.18418
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, <u>SW</u>		Форма на релефа: склон на малък хълма	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
1–5°		силикат	
6–10°		+	варовик

11–15°		лъос	
16–20°		пясъчник	
21–25°		неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
Почва:			
Тип:	[отбелязва се с +]	Мощност:	[отбелязва се с +]
смолници		плитки	
метаморфни		средномощни	+
черноземи	+	мощни	
файоземи		Ерозия:	[отбелязва се с +]
лесивирани		неерозирано	+
планосоли		слабо ерзирано	
жълтоземи		силно ерзирано	
торфенисти			
Влажност:	[отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]
сухи	+	преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
влажни		с променлива влажност	
Категория природно формиране:			[отбелязва се с +]
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			+
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в %: 80			
Тип растителност: култура от черен бор и видове дъб		[отбелязва се с +]	+
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			+
Степна растителост			
Бореално-планинска растителост			
Аркто-алпийска растителост			
Средиземноморска растителост			
Водна растителост			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 50			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	<i>Pinus nigra</i>	3.	
2.	<i>Quercus ssp.</i>	4.	
Проективно покритие на храстите в %: 10			
№	Храсти (латинско име)		

1.	<i>Rosa canina</i>	3.	
2.	<i>Paliurus spina-christi</i>	4.	
Проективно покритие на тревистите видове в %: 20			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Chrysopogon gryllus</i>	3.	<i>Lathyrus sp.</i>
2.	<i>Dichantium ischaemum</i>	4.	
№	Други конзервационно значими видове (латинско име)		
1.		2.	няма
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		2.	няма
Площ на популацията в ha: 0.2 ha			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m ²):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
	0.002	0.0007	0.0027
Проективно покритие на наблюдавания вид в %: 2			
Брой отчетни площадки: 1			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.		потенциални	
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	Пожари от естествен произход	20	
2.	Сечи	30	
3.	Глобално затопляне на климата	20	
4.	Замърсяване	30	
5.			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена Защитена местност		
2.	Изготвен План за мониторинг		
3.	Изготвен План за действие		
4.	Поставена информационна табела		
Бележки: Видът не е познат на местното население.			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			+

МЕТОДИКА И ПРОТОКОЛ

за събиране, съхранение и предоставяне на семена от растителния вид Жлезист лопен (*Verbascum purpureum* Janka. Hub.-Mor.) в семенни банки

МЕТОДИКА

1. Общи сведения за вида, природозащитен статус, разпространение и популации

Жлезистият лопен лопен) (*Verbascum purpureum* (Janka) Hub.-Mor.) е един от най-редките тревисти видове представител на сем. Живеничеви (*Scrophulariaceae*) в България и един от най-редките видове в българската флора, защитен вид, включен в Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие, в Червения списък на висшите растения в България (2009) и в Червена книга на Р. България, т. 1. Растения и гъби (2015) с категория „Застрашен” [EN B2ab(ii,iii)]. По критериите на Международния съюз за защита на природата (IUCN) е оценен като „Рядък” (R) вид в световен мащаб. Включен в Бернската конвенция.

Видът е разпространен в два флористични района в България - Черноморско крайбрежие (Дуранкулак, Шабла, защитена местност „Побитите камъни”, защитена местност „Козя река”, Камчийски пясъци, Несебър) и др., Тунджанска хълмиста равнина (Сакар в землището на с. Браница, община Харманли и в землището на с. Българска поляна, община Тополовград, област Хасково. 0-578 m надм.в. Характерен вид за крайбрежните и вътрешните неподвижни дюни, където се посочват флористичните райони.

Жлезистият лопен е двугодишно тревисто растение, късо жлезистовлакнесто от сем. Живеничеви – *Scrophulariaceae*. Цветоносните стъбла високи 100 (140) cm. Плодът кутийка. Цв. VI–VII, пл. VIII–IX. Насекомоопрашващо се растение. Размножава се със семена. Много малък процент от поникналите растения оцеляват до цъфтеж и плодоносене. В лабораторни условия беше отчетена добра кълняемост около 90%, като

младинте поници са с ниска жизненост. Вероятно поради малкото количество хранителен ендосперм на семената.

2. Място за събиране на семена

На територията на двете Защитени местности „Находище на Жлезист лопен ” в землището на с. Браница, общ. Харманли и с. Българска поляна, общ. Тополовград, обл. Хасково.

3. Количество на семената

При еднократно събиране от двете популации - около 100 плодни кутийки, които се събират от различни индивиди във всяко от находищата, като индивидите се подбират така, че да покрият раномерно цялата популация.

- От популацията в землището на с. Браница да се съберат 90 плодни кутийки
- От фрагмента в землището на с. Българска поляна – 10 плодни кутийки

Във всяка плодна кутийка има множество семена (около 60), много дребни семена по малки от 0.2 mm. В семенната Генбанка е необходимо да се съхраняват около 500 семена от двете находища. В представителни популации от други части на страната се спазват същите условия.

4. Технология за събиране и съхранение на семената

Плодните кутийки се събират в пълна зрялост (края на август-септември) при визуално изсъхване на плодните кутийки. Разчупват и се изваждат семената. Семената се съхраняват в книжни пликове на тъмно, хладно и проветриво място. Пробата от всяко находище ще бъде придружена от хербарен образец. До предаването им в семенната Генбанка в гр. Садово ще бъдат съхранявани съгласно изискванията на Протокола за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки.

ПРОТОКОЛ

за събиране, съхранение и предоставяне на семена от Жлезистият лопен (*Verbascum purpureum* (Janka) Hub.-Mor.) в семенни банки

Жлезистият лопен (*Verbascum purpureum* (Janka) Hub.-Mor.) е двугодишно тревисто растение, от сем. Живеничеви (*Scrophulariaceae*). Цв. VI–VII, пл. VIII–IX. В лабораторни условия беше отчетена добра кълняемост около 90%, като младите пониси са с ниска жизненост. Вероятно поради малкото количество хранителен ендосперм на семената. Установени са общо 215 индивида.

Verbascum purpureum е Застрашен (EN) вид и един от целевите обекти от проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (BulPlantNet–Life08NAT/BG/000279). (www.bulplantnet-bg.s-kay.com)

Цел на събирането и съхранението на семена от вида

Основната цел на процедурата по събиране и дългосрочно съхранение на семена в семенни банки е подпомагане на *ex situ* опазването на генетичния фонд на вида.

Общи правила за събиране на семената

При формулирането на правилата е използван Наръчник за събиране на семена от диви растителни видове за нуждите на ENSCONET (2009).

- Събирането на семена трябва да бъде извършено след издаване на разрешително от МОСВ;
- В общия случай се събират семена еднократно от всички известни популации на вида. В този случай целевата популация край с. Браница и фрагмента край с. Българска поляна, около 500 семена от двете находища. Събраните семена от двата произхода се съхраняват по отделно. В популациите не са установени екотипове;
- Като гаранция за зрялост при Жлезист лопен семената се събират при визуално изсъхване на плодните кутийки и те да не са увредени;
- Препоръчва се да се събират семена от 100 индивида от двете популации при с. Българска поляна и с. Браница, като се събират по 5 семена от индивид. При много

редките видове е възможно да се събират семена от 10 индивида. За целевите видове от Проекта това следва да бъде преценено от експертите според спецификата на видовете. В конкретния случай плодните кутийки са общо 100 бр. по 1 от индивид;

- При събирането на семената се обхващат равномерно индивиди на територията на цялата популация;

- Събирането става в хартиени или платнени пликосе, след което семената се изсушават на проветриво и тъмно място. Ако влажността на пробата е висока (над 50%), да се добави силикагел;

- След изсушаването на семената, съхранението им да стане в етикетирани хартиени или платнени пликосе в хладилни условия (при +4°C);

- Депозирането на семената в семенна банка да стане до два месеца от момента на събирането им;

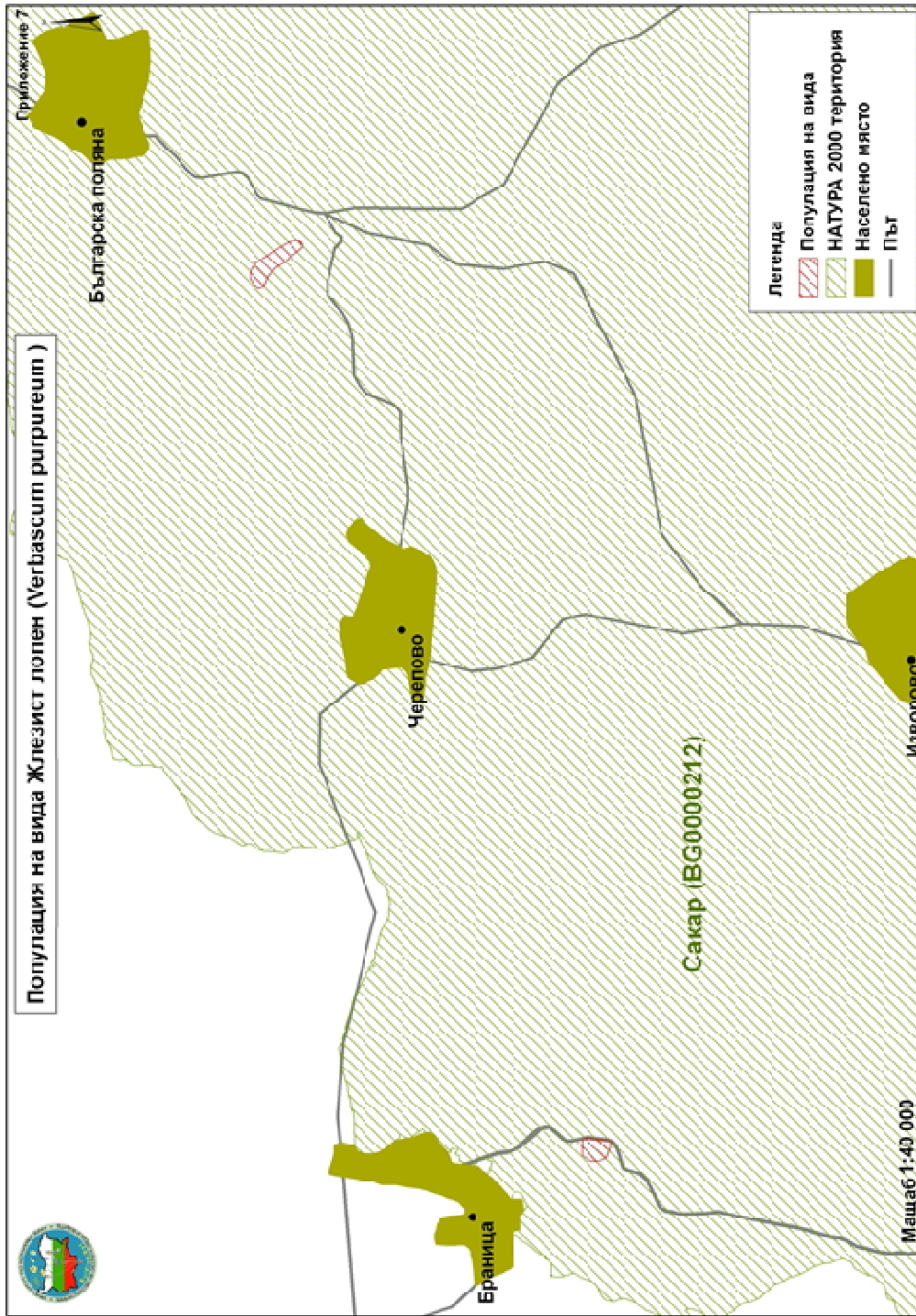
- Преди предаване на семената в семенна банка по възможност да се определи тяхната кълняемост в лабораторни условия, което да бъде отбелязано в съответната документация.

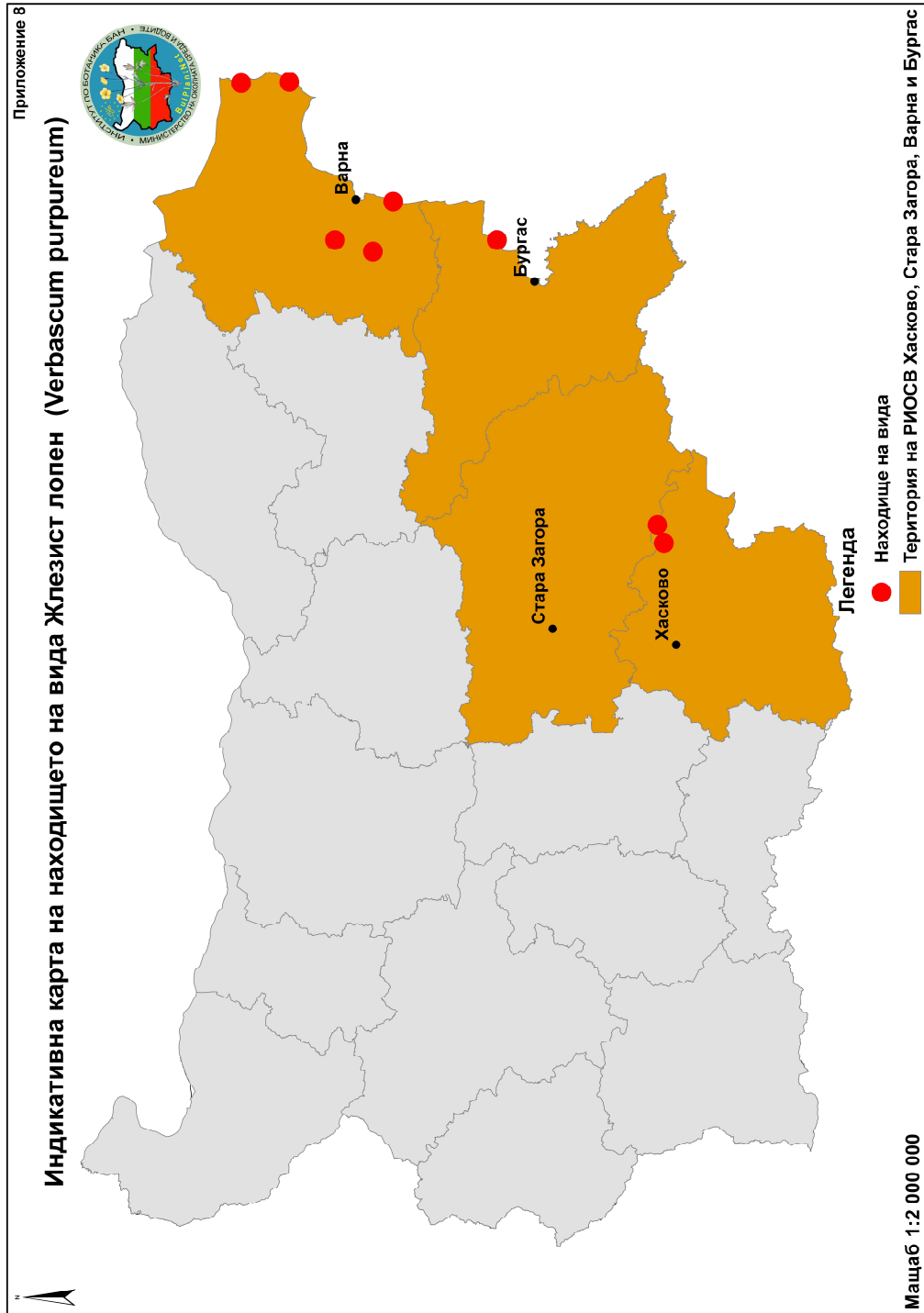
При депозирането на семената в семенна банка се представя следната съпътстваща документация:

- Име на вида на български и латински
- Име на семейството на български и латински
- Локалитет с географски координати
- Дата на събиране и колектор
- Количество събрани семена
- Цитат на ваучер точно от същата суб-популация на вида, депозиран в някой от регистрираните български хербариуми (SO, SOA, SOM); при липса на такъв хербарен материал да се депозира еднократно ваучер в някой от посочените хербариуми.

Протоколът е изготвен от екип на проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растенията от българската флора по “модела на растителните микрорезервати”, финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Приложение 7

Заповеди за обявяване на Защитени територии

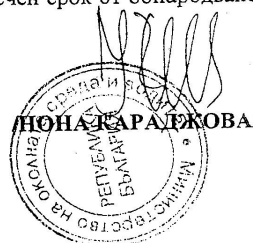
МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД
№.....⁹⁹⁻¹¹.....
София, ...^{11.01}.....2013 г.

На основание чл.39, във връзка с чл.33, ал.1, т.2 от Закона за защитените територии (ЗЗТ), с цел опазване на растителен вид – Жлезист лопен (*Verbascum purpureum*) и неговото местообитание:

1. Обявявам **защитена местност „Находище на Жлезист лопен“**, в землището на село Браница, община Харманли, област Хасково, с площ **5,000 дка**.
2. Защитена местност „Находище на Жлезист лопен“ включва имот с № 193024, съгласно Картата на възстановената собственост за землището на село Браница, ЕКАТТЕ 06080, община Харманли, област Хасково, с обща площ **5,000 дка**.
3. В границите на защитената местност се забранява:
  - 3.1. Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
  - 3.2. Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
  - 3.3. Строителство, с изключение на дейности свързани с ремонт и реконструкция на съществуващи съоръжения;
  - 3.4. Внасяне на неместни видове;
  - 3.5. Паша и бивакуване на животни;
  - 3.6. Разораване и залесяване на местността;
4. След влизане в сила на настоящата заповед, РИОСВ – Хасково, да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената местност в Картата на възстановената собственост за землището на село Браница, ЕКАТТЕ 06080, община Харманли, област Хасково.
5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерство на околната среда и водите.
6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.
7. На основание чл.43 от ЗЗТ, заповедта да се обнародва в "Държавен вестник".
8. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в "Държавен вестник".

МИНИСТЪР:

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД

№..... 42 - 35
София..... 16.01.13.....

На основание на чл.39, във връзка с чл.33, ал.1, т.2 от Закона за защитените територии (ЗЗТ), с цел опазване растителен вид Жлезист лопен (*Verbascum purpureum*) и неговото местообитание:

1. Обявявам защитена местност „Находище на Жлезист лопен”, в землището на село Българска поляна, община Тополовград, област Хасково, с площ 117.282 дка.
2. Защитена местност „Находище на Жлезист лопен” включва имот с номер 000286 съгласно Картата на възстановената собственост за землището на село Българска поляна, ЕКАТТЕ 07346, община Тополовград, област Хасково, с площ 117.282 дка.
3. В границите на защитената местност се забранява:
  - 3.1. Промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята;
  - 3.2. Строителство, с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения;
  - 3.3. Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
  - 3.4. Сечи, с изключение на санитарни;
  - 3.5. Залесяване;
  - 3.6. Паша на домашни животни, до началото на месец юли;
  - 3.7. Палене на огън.
4. След влизане в сила на настоящата Заповед, РИОСВ – Стара Загора да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената територия в Картата на възстановената собственост за землището на село Българска поляна, община Тополовград, област Хасково.
5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерство на околната среда и водите.
6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.
7. На основание чл.43 от ЗЗТ, заповедта да се обнародва в „Държавен вестник”.
8. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването и в „Държавен вестник”.

МИНИСТЪР:

ЗАПОВЕД № РД-258 от 17 юли 1995 г. ДВ бр. 69 от 04.08.1995 г.

Министерство на околната среда

На основание чл. 18 и 22 от Закона за защита на природата с цел запазване на уникални геоложки образувания, специфичен ландшафт и местообитания на редки растителни и животински видове обявявам за природна забележителност комплекса "Побити камъни" в района на общини Аксаково, Белослав, Девня, Суворово, Варненска област, с обща площ 259,3 ка. В природната забележителност се включват следните групи побити камъни: 1. От Горско стопанство - Суворово, по лесоустройствен проект от 1983 г., с обща площ 92,4 ка:

а) Бановска група - на 2 км юг - югозападно от с. Баново, отдели: 142 - 6; ж, в, 3, 6 (част от 17 ка), с обща площ 32,4 ка; б) група "Канарата" и карьера "Белослав" (Дренака) - на 3 км

северозападно от с. Белослав, отдели: 156 - 12; 158 - в, 1, с обща площ 60,0 ка. 2. От Горско стопанство - Варна, по лесоустройствен проект от 1985 г., с обща площ 160,4 ка: а) група "Слънчево - запад" - на 1 км западно от с. Слънчево, отдел

194 - к, м, 6, 8, с обща площ 81,2 ка; б) група "Слънчево - югоизток" - на 1 км югоизточно от с. Слънчево,

отдел 200 - ж, 1, 2, с обща площ 33,5 ка; в) група "Център - север" - на 18 км от Варна по път I - 9 за София,

отдел 199 - 6, с площ 0,9 ка; г) група "Център - юг" на 18 км от Варна по път I - 9 за София, отдел

203 - 1, с площ 16,8 ка; д) група "Карьера - запад" - на 19 км от Варна по път I - 9 за София,

отдел 205 - 4, с площ 1,5 ка; е) група "Острия кълм" - на 2 км южно от група "Център - юг", отдели:

204 - 7; 209 - 2, с обща площ 1,0 ка; ж) група "Страшмирово" - на 2 км северозападно от с. Страшмирово,

отдели: 202 - 8; 211 - 1, с обща площ 2,6 ка; в) група "Тетерлика" - на 1,5 км южно от Белослав, отдел 221 - 3, с

площ 5,6 ка; и) група "Белослав - запад", отдел 212 - п (част 0,5 ка), 4, с обща площ 4,5 ка; к) група "Голия връх" - на 1,5 км югозападно от с. Белослав, отдел

212 - с, 7 (част от 0,2 ка), в, с обща площ 2,3 ка; л) група "Авренска поляна" - на 2 км южно от с. Белослав, отдел 213 - е

(част 0,5 ка), както и 0,5 ка от поземления фонд, кад. № 191 на КС - Константиново, с обща площ 1,0 ка; м) група "Пчелина" - на 3 км югозападно от с. Аврен, отдел 212 - ф

(част 10,0 ка).

В границите на групите от природната забележителност се забраняват: а) разкриване на карieri, провеждане на минногеоложки и други дейности, които увреждат и унищожават скалните образувания или пък променят естествения облик на местността; б) всякакво строителство освен предвиденото по разработения

устройствен проект на природната забележителност; в) изземване на пясък, скални маси или отделни колони; г) замърсяване с битови и промишлени отпадъци; д) извеждане на сечи с изключение на отгледни и санитарни; е) залесяване на голините; ж) късане

или унищожаване на тревна и крастова растителност, както и събиране на билки; з) лозуване.

В границата на групите от природната забележителност се разрешава традиционно ползване на земите от селскостопански фонд.

На основание чл. 25, ал. 2 от Закона за защита на природата определям природната забележителност "Побити камъни" като защитен природен обект с международно значение за опазване на уникални геоложки образувания.

С тази заповед отменям постановления № 12304 от 26.V.1937 г. и № 22517 от 15.XII.1938 г. на Министерството на земеделието и държавните имоти;

Заповед № 3702 от 29.XII.1972 г. на Министерството на горите и опазване на природната среда; Заповед № 800 от 31.VII.1981 г. на Комитета за опазване на околната среда и т. 14 от "Природни забележителности" на раздел II на

Заповед № 988 от 4.XI.1993 на Министерството на околната среда.

В срок 3 месеца от обнародването на заповедта в "Държавен вестник" горските стопанства - Суворово и Варна, да означат границите на отделните групи "Побити камъни" с трайни и ясно видими знаци на терена.

Обектът, както и промените, произтичащи от тази заповед, да се отразят

Приложение 9

ЗАПОВЕД № РД-817 от 23 август 2002 г. ДВ бр. 86 от 10.09.2002 г.

Министерство на околната среда и водите

На основание чл. 42, ал. 5 във връзка с чл. 41, т. 4 и чл. 33, ал. 1 от Закона за защитените територии с цел опазване на редки и защитени растителни и животински видове:

1. Прекатегоризирам природна забележителност "Комплекс Побити камъни", землище на Белослав, община Белослав, област Варна, обявена със заповед РД-258 от 17.VII.1995 г. на министъра на околната среда, заведена под № 515 в Държавния регистър на защитените територии, с площ 253,3 ха, в защитена местност с наименование "Побити камъни".

2. В защитената местност "Побити камъни" се запазва режимът на дейностите, определен със заповедта по т. 1.

3. Промяната да се отрази в Държавния регистър на защитените територии.

4. Заповедта влиза в сила от обнародването ѝ в "Държавен вестник".

За министър: Кр. Дуков

48604

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД

№ РД-357.....

София, 30.05.2016.....

На основание чл. 39, във връзка с чл. 33, ал. 1 от Закона за защитените територии, с цел опазване местообитания на застрашени и редки растителни видове, като: Борзеанов игловръх, (*Alyssum borzeanum*), Български сърпец (*Serratula bulgarica*), Картълювиден карамфил (*Dianthus nardiformis*), Тъпожилист пелин (*Artemisia ierchiana*), Пурпурен лопен (*Verbascum purpureum*), Снежко кокаче (*Galanthus nivalis*), Битински сивец (*Scilla bithynica*) и животински видове, като Вълк (*Canis lupus*), Дива котка (*Felis silvestris*), Горски сънливек (*Dryomys nitedula*), Голям нощенк (*Myotis myotis*), Ръждив вечерник (*Nyctalus noctua*), между колото и видове птици Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Милък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraeetus pennatus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Бухал (*Bubo bubo*), Колодой (*Caprimulgus europaeus*), Осоад (*Pernis apivorus*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Зелси кълвач (*Picus viridis*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), както и запаването на характерен ландшафт, включващ уникални скални образувания:

1. Обявявам защитена местност "Козя река" в землището на с. Аспарухово, община Дългопол, област Варна.
2. Защитената местност включва имоти с номера: 080338 - 080348; 080352, 080353, 080355, 081093, 081096, 081098 - 081111; 081117, 083022 - 083026 съгласно Картата на възстановената собственост за землището на с. Аспарухово, ЕКАТТЕ – 00789, община Дългопол, област Варна, с обща площ от 1208.944 дка.
3. В границите на защитената местност се забранява:
  - 3.1. Строителство;
  - 3.2. Ловуване в периода от 31 март до 15 август;
  - 3.3. Увреждане на скални образувания;
  - 3.4. Разкриване на кариери и провеждане на минно-геоложки дейности;
  - 3.5. Замърсяване с отпадъци;
  - 3.6. Извеждане на сечи, с изключение на отпадъчни и санитарни;
  - 3.7. Залесяване с неместни дървесни видове;
  - 3.8. Промени в начина на трайно ползване на земята;
  - 3.9. Палене на огън;

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

В процеса на разработване на Плана за действие на Жлезистия лопен са осъществени следните по важни проучвания:

- Анализирани и обобщена е наличната литература;
- Проверена е херологичната информация по картотека и в хербарните колекции SOM, SO, SOA;
- Събрана е информация за консервационния статус на вида в национален и международен мащаб;
- Локализирани и обозначени на карта са известните находища на Жлезистия лопен;
- Събрани са данни за основните екологически характеристики на двете находища;
- Събрани са данни за сезонната динамика и плодоношение;
- Идентифицирани са заплахи от естествен и антропогенен тип;
- Събрани са данни за собствеността, предназначението и начина на трайно ползване на земята, в която попадат индивидите (при консултации с кметовете на селата Българска поляна и Браница на място.);
- Проведени са ежегодно планирани мониторингови наблюдения;
- Предприети са мерки за опазване на вида „*in situ*” – маркирани са границите на площадките на Жлезистия лопен с подземни метални маркери;
- „*Ex situ*” засадени семена в експерименталната площ на Института, отгледани успешно 75 индивида;
- Разработен План за мониторинг за Жлезист лопен (*Verbascum purpureum*) (Приложение 5);
- Заложени са 3 площадки и са провеждани наблюдения за оценка на състоянието и тенденции на популациите и местообитанията, заплахите и пр.;
- В лабораторни условия кълняемостта на семената е 90 %;

- Проведени са срещи с РИОСВ Хасково и Стара Загора с общинските власти на двете кметствата – гр. Харманли и гр. Тополовград;
- Предприети са мерки за опазване на вида в двете находища – обявени две Защитени местности в землището на с. Браница и с. Българска поляна (Приложение 9);
- Разпространение на печатни информационни материали всред местната общност (книга, дипляни, плакати);
- Публикувана е информация в Интернет страниците на Проекта, в печатни и електронни медии;
- Направени са два DVD филма-20 мин. филм представя теренната работа, „*ex situ*” колекциите, популяризиране на видовете в Защитени местности, партньорствата на различни нива и две минутен филм – кратка версия; Пеев, Д., Хардалова, Р., Янчев, Ив.;
- Отпечатана научно-популярна книга: Пеев, Д. и др. 2014. „*Пилотна мрежа от малки защитени местности за опазване на редки растения в България*“ (Life08NAT/BG/000279). ИБЕИ – БАН & МОСВ, 172 с., на български и английски език, която съдържа информация и за **Жлезист лопен**.

Банчева, С., Велев, Н., Владимиров, В., **Вълковска, Н.**, Горанова, В., Делчева, М., Иванова, Д., Начева, Р., Педашенко, Х., **Пеев, Д.**, Стоянов, С., Стоянова, К., Хардалова Р. ИБЕИ – БАН & МОСВ, Геософт ЕООД. София. (2014). 172 стр. ISBN 978-954-9746-31-0 (ИБЕИ –БАН). ISBN 978-954-8497-09-1 (МОСВ). (Двуетична)

(Svetlana Bancheva, Nikolay Velev, Vladimir Vladimirov, **Natalia Valyovska**, Valentina Goranova, Malina Delcheva, Daniella Ivanova, Rayna Natcheva, Hristo Pedashenko, **Dimitar Peev**, Stoyan Stoyanov, Kalina Stoyanova, Rayna Hardalova. A Pilot Network of Small Protected Sites for Conservation of Rare Plants in Bulgaria. IBER – BAS & MoEW, Geosoft ltd. Sofia. (2014). 172 pp. ISBN 978-954-9746-32-7 (IBER –BAS). ISBN 978-954-8497-10-7).